

ГАРАНТОВАНО ПРАВО ОВЛАШЋЕНИХ ПРЕДСТАВНИКА СИНДИКАЛНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПЛАЋЕНО ОДСУСТВО РАДИ ОБАВЉАЊА СИНДИКАЛНЕ ФУНКЦИЈЕ И КОЛЕКТИВНИ УГОВОР

Свим овлашћеним представницима синдикалних организација законом је гарантовано право на плаћено одсуство ради обављања синдикалне функције и оно се као такво не може ускратити колективним уговором чији су учесници једино овлашћени да одреде број плаћених часова представницима свих синдикалних организација ради обављања синдикалних активности у зависности од броја чланова синдикалне организације.

Из образложења: Уставом Републике Србије утврђено је: да се јемчи слобода политичког, синдикалног и сваког другог удруживања и право да се остане изван сваког удружења (члан 55. став 1.); да Република Србија уређује и обезбеђује систем у области радних односа, заштите на раду, запошљавања, социјалног осигурања и других облика социјалне сигурности и друге економске и социјалне односе од општег интереса (члан 97. тачка 8.); да сви закони и други општи акти донети у Републици Србији морају бити сагласни са Уставом, односно да не смеју бити у супротности са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права, као и да сви подзаконски општи акти Републике Србије, општи акти организација којима су поверена јавна овлашћења, политичких странака, синдиката и удружења грађана и колективни уговори морају бити сагласни закону (члан 194. ст. 3. и 4. и члан 195. став 1.). Законом о раду ("Службени гласник РС", бр. 24/05, 61/05 и 54/09) прописано је: да се права, обавезе и одговорности из радног односа, односно по основу рада, уређују овим законом и посебним законом, у складу са ратификованим међународним конвенцијама, као и колективним уговором и уговором о раду, а правилником о раду, односно уговором о раду - само када је то овим законом одређено (члан 1.); да колективни уговор код послодавца, правилник о раду и уговор о раду морају бити сагласни са законом, а код послодаваца, који су чланови удружења и послодаваца - учесника колективног уговора, односно који нису чланови удружења послодаваца, а на које се колективни уговор примењује на основу одлуке министра - и са општим и посебним колективним уговором (члан 4. став 2.); да колективни уговор и правилник о раду и уговор о раду не могу да садрже одредбе којима се запосленом дају мања права или утврђују неповољнији услови рада од права и услова који су утврђени законом, а општим актом и уговором о раду могу да се утврде већа права и повољнији услови рада од права и услова утврђених законом, као и друга права која нису утврђена законом, осим ако законом није другачије одређено (члан 8.); да се колективним уговором код послодавца не могу утврдити мања права и неповољни су услови рада запосленог од права и услова утврђених општим, односно посебним колективним уговором који обавезује тог послодавца (члан 10. став 2.); да овлашћени представник синдиката има право на плаћено одсуство ради обављања синдикалне функције, у складу са колективним уговором или споразумом послодавца и синдиката, сразмерно броју чланова синдиката (члан 211. став 1.), а ако колективни уговор или споразум из става 1. овог члана није закључен, овлашћени представник синдиката за обављање синдикалне функције има право на 40 плаћених часова рада месечно ако синдикат има најмање 200 чланова и по један час месечно за сваких следећих 100 чланова и на сразмерно мање плаћених часова ако синдикат има мање од 200 чланова (члан 211. став 2.); да је колективним уговором или споразумом из става 1. овог члана могуће утврдити да овлашћени представник синдиката у потпуности буде ослобођен обављања послова за које је закључен уговор о раду, а ако колективни уговор или уговор из става 1. овог члана није закључен, представник подружнице и члан органа синдиката имају право на 50% плаћених часова из става 2. овог члана (члан 211. ст. 3. и 4.); да колективни уговор код послодавца за јавна предузећа и јавне службе закључује оснивач, односно орган који он овласти, репрезентативни синдикат код послодавца и послодавац, а у име послодавца колективни уговор потписује директор (члан 247.). Према одредбама члана 57. Општег колективног уговора ("Службени гласник РС", бр. 50/08, 104/08 и 8/09), послодавац је у обавези: да представницима синдиката омогући одсуствовање са рада ради реализације програмских активности и присуствовања синдикалним састанцима, конференцијама, седницама, семинарима и конгресима, по позиву органа који организује састанак (став 1.); да за едукативне семинаре и сл. а према одлуци надлежног органа синдиката, омогући одсуствовање са рада представницима синдиката у трајању од најмање 7 радних дана годишње (став 2.); да представницима синдиката који су изабрани у више органе синдиката омогући одсуствовање са рада за учествовање у раду тих органа, уз приложен позив (став 3.); да представницима синдиката који заступају чланове синдиката организоване у посебна удружења у оквиру синдиката (рекреација, каса узајамне помоћи и сл.) омогући рад у складу са правилницима тих удружења (став 4.). Према одредбама

члана 68. ал. 3. и 4. Посебног колективног уговора за јавна предузећа у комуналној и стамбеној делатности у Београду ("Службени лист града Београда", број 16/09), послодавац је дужан да председнику синдикалне подружнице и синдикалном поверенику репрезентативног синдиката споразумно обезбеди утврђен број плаћених часова месечно за обављање његове функције, а ако се споразум не постигне, једну половину од неплаћених часова који се обезбеђују за председника тог синдиката, као и да представницима синдикалних организација и синдикалним повереницима других (нерепрезентативних) синдиката споразумно обезбеди број плаћених часова месечно за обављање функције, у складу са законом. Из наведених одредаба Устава, закона и колективних уговора, а посебно одредбе члана 211. став 1. Закона о раду, произлази, по оцени Уставног суда, да је свим овлашћеним представницима синдикалних организација законом гарантовано право на плаћено одсуство ради обављања синдикалне функције и да се оно као такво не може ускратити на начин како је то предвиђено оспореном одредбом предметног Колективног уговора. Потписници колективног уговора су једино овлашћени да одреде број плаћених часова представницима свих синдикалних организација ради обављања синдикалних активности у зависности од броја чланова синдикалне организације, како је то прописано одредбом члана 211. став 1. Закона о раду. Имајући у виду да је одредбама Општег и Посебног колективног уговора за јавна предузећа у комуналној и стамбеној делатности у Београду утврђена обавеза за послодавца да споразумно са синдикатима обезбеди одређени број плаћених часова како представницима репрезентативног тако и представницима нерепрезентативних синдиката, Уставни суд је оценио да је оспореном одредбом Колективног уговора повређен и законски принцип садржан у одредбама чл. 8. и 10. Закона о раду, према коме колективни уговор не може да садржи одредбе којима се запосленима дају мања права од права која су утврђена законом и општим и посебним колективним уговором. С обзиром на то да је оспорена одредба Колективног уговора несагласна са законом, самим тим несагласна је и са уставним принципом хијерархије домаћих општих правних аката из члана 195. став 1. Устава. Такође, Уставни суд констатује да се оспореном одредбом Колективног уговора доводи у питање и остваривање слободе синдикалног удруживања зајемчене чланом 55. став 1. Устава.

(Одлука Уставног суда, Уо број 18/2010 од 24. марта 2011. године, објављена у "Сл. гласнику РС", бр. 30/2011 од 6. маја 2011)